

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XVI. Aulæ regiæ constitutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

teros antecedit, quem stipendia meliora, vel labor prolixior fecerit antecere. Ius verberandi Senatores & Ducenarios Theod. & Valent. Augusti tribuunt Pleitio magistro officiorum. Scholarium nostrorum deuotio probata à nostris parentibus, circa maxima Serenitatis nostra affectionem emittit. Vnde quicquid ad fouenda, seruandaque eorum privilegia postulat, statim credimus admittendum. Ideoque suggestionem tui culminis approbantes, viris spectabilibus Comitibus Scholarum verberandi, degradandive Senatores & Ducenarios licentiam denegamus: Ea namque, quæ tali commotione digna sunt, ad tuæ sublimitatis volumus referri notitiam. Imperium eiusdem ad castra iisdem extenderunt; Curæ tui perpetui culminis credimus inungendum: vt super omni limite sub tua iurisdictione constituto, quemadmodum se militum numerus habeat, castrorumque, ac clausurarum cura procedat, quotannis significare nobis propria suggestionem procuret. Dat. 2. Septemb. Constantinop. Maximo II. & Patricio Conss. 443. Hoc ideo factum, quod omnium consiliorum particeps erat, vt monet Priscus in hist. Gothica. Tandem inter summas dignitates haberi cœpit. Longinus Zenonis frater magister officiorum factus est, Euag. l. 3. c. 9. Ex quo constat, quantæ fuerit dignitatis hoc officium.

Magister officiorum Senatores verberare poterat.

Disciplina custos magister officiorum. Alia eius munera.

Adiutor Magistri officiorum.

Imitati sunt & ista Gothi, Cassi. l. 6. form. 6. Ad magistrum officiorum pertinet palatii disciplina. Ipse insolentium Scholarum mores procellosos moderationis sua terminis prospere disferenat. Tam multi ordines sine aliqua confusione componuntur, & ipse sustinet onus omnium, quod habet turba discretum: per eum Senator veniens nostris presentatur obtutibus, componit loquentem, quin etiam solet verba inferere, vt nos decenter debeamus omnia audire. Aspectus Regis haud irritus, promissor collocutionis nostræ gloriofus, donator aulicis consistorii, casarum præterea maximum pondus in eius audientia finibus optima securitate reponimus. Veredorum opportunitatem custodit, vt sollicitudines nostras, quas consilio iuuat, beneficio celeritatis expediat. Per eum nobis legatorum quantum festinantium preueniatur aduentus, per eum nominis nostri datur euectio. Nemo iudicum per provincias fasces assumit, nisi hoc & ipse decreuerit. Molestias non habet exigende pecunie, per aquatores victualium rerum in vrbe regia propria voluntate constituit. Officiales eius militie munere perfuncti dicuntur principes, & primum tenet interpretorianas cohortes & vrbana præfectura milites. Adiutor Magistri nostri presentatur obtutibus, vt vicaria forte beneficii eligamus eius præsidium, qui nobis præstat fidele solarium. Hinc factum est, vt tot negotiis in vnum coacervatis adiutor seu *bonis à principe illi constitueretur*, ille vice Magistri officiorum iudicabat.

Proximi itaque sunt primo throno, olim Cæsares, deinde vocati *Δεσπotes*; vt successuri parentibus in Hispania, Principes dicuntur, in Gallia Monsieur proprie, & striete, denique Delphini, post datum coronæ Delphinatum. Paul. Æmyl. l. 9. Allobroges etiam suos Principes Delphinos nominarunt.

CAPVT XVI.

Aula Regiæ constitutio.

Amici principum sunt munimenta.

§. 1. **Q**uanti inter sit Principis, imo totius Reipublicæ, viros fortes, fidos, prudentes circum se habere, calumniatores, auaros, ambiciosos procul amouere, multorum seculorum series & nonisimorum regum exitia docuerunt.

In aula sunt duplices principum comites, vel enim consilio & gubernatione adiuvant industriam regnantium: vel circa principis personam, resq; versantur. Officiorum enim hæc est, non hominum distinctio; nam in vnum, eundemque multa crebro officia conferuntur.

Præcipuus quidem in aula imperatoria erat præfectus prætorio, de quo alibi dictum.

Nimia præfecti prætorio par erat in Fræcia maior domus, vel maior Palatii, parua eius officia principio, ius do-

mi inter aulicos dicere, disciplina Palatina attendere. Hinc auctoritas apud pares acquisita, & quia communi suffragio eligebatur, estimatione apud Regem, apud quem cum assidui essent, sensim ad Rempublicam admoti sunt, donec segnitie Regum totam regni potentiam in se deriuarunt. Hinc Pipinus Regnum tenuit, & non maiorem domus, sed comitem diuidendis domesticorum controuersijs constituit. Varia de his scripsit Cedrenus in Leone Iconomacho, qui consuli poterit.

Iustinianus recuperatæ Africæ Præfectum prætorio dedit, eius officio 396. ministros deputauit. C. I. de officio Præfecti prætorio Africæ, t. 25. l. 2. G. Et: Ab ea (auxiliante Deo) septem prouincia cum suis iudicibus disponatur: quarum Tingitana, quæ proconsularis antea vocabatur, Carthago, & Byzantium, ac Tripolis rectoribus habeat consules: reliqua vero, id est, Numidia, & Mauritania, & Sardinia, à præsidibus cum Dei auxilio gubernentur. Et in officio quidem tua magnitudinis nec non pro tempore viri magnifici præfecti prætorio Africæ, trecentos nonaginta sex viros, per diuersa scriinia & officia militare decernimus. In officiis vero consularium ac præsidum quinquaginta homines per singula officia esse sancimus.

Quæ vero emolumenta siue magnificentia tua, siue consulares, & præfides, & quod vnusquisque ex officio eorum de publico consequi debeat, notitia subter annexa declarat.

Optamus ergo, vt omnes iudices nostri secundum voluntatem, & timorem Dei, & nostram electionem atq; ordinationem sic suas administrationes gubernare studeant, vt nullus eorum aut cupiditate sit deditus, aut violentiæ aliquas vel ipse inferat, vel iudicibus, aut officiis eorum, aut quibuscumq; aliis collatoribus inferre permittat. Licet n. per omnes prouincias nostras (Deo iuuante) festinemus, vt illos habeant collatores: maxime tamen tributariis diceceses Africane consulimus, qui post tantorum temporum captiuitatem meruerunt (Deo iuuante) per nos lumen libertatis adspicere. Ergo iubemus omnes violentias, & omnem auaritiā cessare, & iustitiam, atque veritatem circa omnes nostros tributarios reuerari. Sic enim & Deus placabitur & ipsi possunt celerius, sicut collatores alii nostra Reipublicæ, releuari atq; florere.

Magistra-
tui subditi
cōmendati.

§. 2. Imperatoris aula administratos magnos habet Principes. Prima est Pincernæ, *ἐπὶ τῷ ἑσπέρῳ* qualior, magna & gratiosa apud Reges dignitas. Fide n. magna opus est, vt in quorum manu vita sit Principis. Nehemias eo officio fungebatur apud Araxerxem, apud Constantinopolitanos Pincerna maior erat Curopalate, & nunc qui inter septem electores Rex Bohemiæ excellit, est Pincerna Imperatoris.

§. 3. Domestici varii, vt domesticus mensæ, Scho-larum, mutorum, &c. Præpositus mensæ non minore dignitate.

Domestici
varii.

In Romano Imperio Marchio Brandeburgensis Archicamerarius est, de quo sic habet Bulla aurea. 25. de offic. Princ. Sollen curiis Imperatorum. Deinde Marchio Brandeburgensis, Archicamerarius, accedat super equo, Camerario habens argenteas pelues, cum aqua in manibus, ponderis duorum dignitatem Marchiarum argenti, & pulchrum manutergium, & 141. descendens ab equo, dabit aquam Imperatori, vel Regi Romanorum manibus abludendis. Camerarius in Francia, quæ Camerlanum & Camerlingum appellare solent, qui tanto in honore fuere, vt Regi etiam affines, & cognati in ea dignitate fuerint. Sub Ludouico Pio Bernardus Regina frater hoc munus administrauit.

In eodem Imperio Palatinus Archidapifer est. Saxoniæ electorensem fert, quod olim præstitit *ἀρχιδάπωνας* qui nudo capite, proximus consanguineis Imperatoris ferebatensem, vt apparet, hoc voluisse maiores, eos oportere esse circa principem, qui & ipsi principes sint.

§. 4. Palatii siue aulæ permulti sunt alii magistratus, qui omnes vno nomine Palatini appellatur: Minores ita dicebantur, vt memoriales, agentes in rebus

Obsequium
quid.

bus, apparitores, obsequium dicebatur totum apparitorum agmen, quod tutela pariter & honori erat. Quia vero in aula crebra est mentio Scholæ, Scholasticorum, de illis non nihil agendum cenfeo.

Scholastici quidem quasi eruditioni & philosophiæ vacantes dici solent, Serapionem Hieronymus testatur ob elegantiam ingenij Scholasticum esse dictum, Saluianus Scholasticos & discretos coniungit, Aug. de Dial. proprie & primitus dictos Scholasticos eos ait, qui adhuc in Scholis sunt, omnes tamen, qui in literis viuunt, hoc nomen usurpare.

At Scholæ & Scholastici in Republica aliam plane significationem habebant: Scholasticis Præfectis Prætorio, Prouinciarumque Præsidibus in Concilio aderant.

Scholastici
in Consilio
Præsidum
erant.

Scholæ ordinum militantium facere, ita dictæ per antiphrasin, quod minime ociosæ sint, vt multi arbitrat, ego reuera ob ocio dictas arbitror, exercitatio enim armorum non erat tanta, vt videri possent, non esse ociosæ. Magnam partem in ocio miles agit. Schola Vegetio centuria est, l. 2. c. 21.

Scholarum
una.

Non fuisse autem nimios Scholarum militarium labores, satis ipsæ leges indicant. Nam vnde decem Scholarum militia facilius fuit, quæ eorum, qui sub excellis Magistris militum tolerabant militiam, & quidem duæ Scholæ inermes militabant, quæ erant Silentiorum, & agætium in rebus, ceteræ armatæ, & quasi in militia prætorii, hoc est, abundanti, molli, ociosa, quæ magis in pompâ, quæ periculis cernitur. Hinc duæ Scholæ Candidatorum, Seniorum, & Iuniorum, quos posterior ætas Ostensionales vocauit, quod ad ostentationem Maiestatis proceritate, & formâ commendati regnantibus astarent. Varius tamen diuerso tempore Scholarum numerus fuit.

Ostensionales.

Huc pertinent Ducenarii, & Centenarii, quæ legionum dignitates sunt, sed ad officia Palatina translata. Centum & ducentis cohortalibus præerant. Ducenarius, & Centenarius ipsa dignitas dicebatur, Paulus Samosatenus Ducenarius potius, quam Episcopus dici voluit. Erant illi in Schola agentium in rebus; Procuratores Ducenarios primus Augustus instituit. Dio l. 53. qui tributa colligebant, ita dicti, quod ducenta Sesteria in censu haberent. Qui autem ordinem regebat Primicerius dicebatur, Primicerius aulæ, ὁ πρῶτος ἐν τῇ αὐλῇ, ordinat omnes in aula.

Proto-
uestiarius.

§. 5. Erant & hæc officia in aula regia præcipua. Protouestiarius præerat Vestiario quod interius erat, cimeliaque preciosa seruabat, at protouestiarius ætarij præses erat, magna eius dignitas, & comitilargitionum non impar. Sub eo erat Vestiarius, & qui in triremi Imperatoria dicebatur Auestiarius.

Scutarius,
Strator.

Magnus Scutarius strator est Regis, equum ascendentis, & descendenti baltheum, enslemque, olim etiam scutum portigebat.

Protalloga-
tor.

Protallogator, qui præerat equis ad cursum publicum destinatis, subest magno primicerio.

Aryastasis.

Aryastasis omnium aulicorum gerebat curam, ne cui stipendium deesset.

Saccellarij.

Saccellarius elemosynis præerat. Zon. t. 3. p. 76. sed exigebat tamen, & supplicia decernebat. Eunuchi fere erant & potentes.

Magnus
Magister
hospitij.

Magnus hospitij magister sub se habet octo mensæ structores & prægustatores.

Præpositus
hospitij.

Præpositus Hospitij animaduertit in eos, qui delinquant in aulico ministerio, vel ubi Rex agit.

Procures
hospitij.

Procures alij in palatio versabantur, & codicillis fiebant, honore & titulis sine labore, & emolumento gaudebant. Cassiod. l. 6. Var.

Rex Ribaldorum.

Aulis purgandis præest apud Gallos Magistratus, quæ Regē Ribaldorū dixerē. Ribaldi homines validi, ταννοί, baiuli, quales olim Ægyptij, itaq; ita vagabundos, atque errabundos, vappas, & nebulones

appellarunt; omne igitur hoc genus Saburræ Rex ille aula abigebat, ne tanquam muscæ Regiis epulis inhærescerent, palatiumque fœdarent.

§. 6. Culpa veterum aularum ordinaria erat nimia hominum multitudo. Apparitores quadringentos Proconsul Africa & Legati eius habuere. Arcad. & Honor. Cod. 12. tit. 56. Apparitioni tuæ & legatorum quadringentos censumus deputandos, de his duntaxat, quos esse sibi detractos Reipubl. membra non queruntur.

Multitudo
in veteri
Aula.

Comes orientis sexcentos Theod. & Arcad. In officio Comitum Orientis non amplius quam sexcenti apparitores habeantur, quos quidem publicis necessitatibus nouimus abunde suppetere.

§. 7. Franci multi moderatiores fuerunt, centum nobiles, quibus menstrui aurei centum, centum alij illis additi sunt.

Omnium Palatinorum privilegium est, à Constantino datum, vt quæquisierint, quasi peculium castrense habeant. Omnes (inquit c. 12. t. 31. (Palatinos quos edicti nostri iam dudum certa privilegia superfundunt, rem si quam, dum in palatio nostro morantur, vel parsimonia propria quaesierint, vel donis nostris fuerint consecuti: vt Castrense peculium habere præcipimus. Quid n. tam ex Castris est, quam quod nobis consensu ac prope sub cõspectibus nostris acquiritur: Sed nec alieni sunt à puluere, & labore Castrorum, qui signa nostra comitantur: qui præsto sunt semper actibus: quos intentos & eruditos studiis, itinerum prolixitas, & expeditionum difficultas exercet. Ideoq; Palatini nostri, qui privilegiis edicti vti potuerunt, peculia sua præcipua retineant, quæ dum in Palatio nostro constituti sunt, aut labore (vt dictum est) proprio, aut donatione nostra quaesierint. PP. X. Kal. Iun. Constantino A. VI. & Constantio Cæs. Coss.

Quicquid
Aulici ac-
quirunt, pe-
culium Ca-
strense cen-
setur.

Denique erat & Tribunus rerum nitentium, qui id muneris habebat, vt palatium, & publica curarentur omnia, ac niterent.

CAP V T XVII.

Comitum consideratio.

§. 1. Comitum dignitas nunc in immensum creuit, olim ita dicebantur, quæ Principem comitaretur. Ipsa aula Principis Comitatus dicebatur; nec aliud erat, quam mitti ad Principem, si quis diceretur mitti ad Comitatum. Soc. hist. Ecc. l. 2. c. 23. Ammian. l. 28. sacrum Comitatum vocat Symmachus l. 2. c. 8. l. 9. c. 8. Comitatenfes Legiones aut Vexillationes inde dictæ sunt. L. nemo c. de re militari. Comes etiam dicebatur, qui Comitatum ordinabat.

Comites
qui Princi-
pem comi-
tabantur.

§. 2. Comitum dignitas partim in magnis nunc Principibus, partim in vilissimis hominibus residet, partim mediocribus. Magni Principes sunt Comes Palatinus Rheni elector, Comes Flandriæ, Tirolis; Viles quidam, qui Codicillis Cæsarū Comitatus, seu Palatinatus honore donati, vagabundi discursant, & titulo honoris sese iactant, multi tamen viri honesti & militares ea dignitate insigniuntur. Fuere quidem illi vere Comites quandoque Imperatoris, sed nunc cum tanquam dignitatem præferant, Comites ex sola consuetudine appellari non debent.

Comitum
dignitas
magnis &
paruis com-
munis.

Quamuis ex ea consuetudine initium nominis sit & origo. Adrianus enim Senatui in aulam transtulit, optimatum selectissimis in cohortem amicorum adscitis, qui Comitatus Cæsaris dicebatur. Spartian. in Adriano. Postea honoris titulus datus aliis etiam est, vt professoribus, qui viginti annos publice legunt. Nunc vero cum sint in Germania Pfaltzgrauij, Landgrauij, Marckgrauij, Burgrauij, hoc est, Comites Palatij, Limitum, Burgorum, id est, arcium, aut oppidorum, erronei illi Comitum Palatinorum duntaxat nomen usurpant.

Origo Co-
mitum.

Comes autem Palatinus ita dicitur à Palatio, non à Regione